

V torek,

četrtek in saboto

izhaja in velja:

Za celo leto	7 for. 50 kr.
" pol leta	3 " 80 "
" četrt leta	2 " — "
" mesec	— " 70 "
Po pošti:	
Za celo leto	9 for. 50 kr.
" pol leta	4 " 80 "
" četrt leta	2 " 50 "
" mesec	— " 90 "

SLOVENEK.

Oznanila.

Za navadno dvestopno versto se plačuje: 5 kr., ktera se enkrat 8 kr., ktera se dvakrat, 10 kr. ktera se trikrat natiskuje; večje pismenke plačujejo po prostoru

Za vsak list mora biti kolek (štampelj) za 30 kr.

Rokopisi se ne vračajo.

„Živi, živi duh slovenski, bodi živ na veke!“

Nar. pesem.

St. 104.

V Celovcu v četrtek 20. decembra 1866.

Tečaj II.

Naši deželni zbori.

Koroški. 15. t. m. je imel naš zbor 10. svojo sejo. Pretresovali so se računi deželnih zakladnic za l. 1866. Vse se je poterdilo, kakor je bilo predloženo in napovedano od deželnega odbora. Le to je dež. zbor sklenil, naj se deželnemu odboru zaukaže, da denar, ki se je za posušenje Otočiškega močvirja posodil, hitro iztirja. Tudi se je deželna vlada naprosila, naj si prizadeva, da to reč, ki se že toliko let vleče, skoraj do konca dožene. Slednjič se je sklenilo, naj deželni odbor preišče, ali bi ne bilo dobro, da se Dobajnica pri Hodiščah ne poseka, in če se potreba spozna, naj se to zgodi.

Sledeča seja je bila v pondeljek 17. t. m. Sporočevalo se je o raznih prošnjah.

Goriški. V seji 11. t. m. je najpred poslanec Pajer prošnjo zboru prednašal, naj bi se namreč za italijanske dijake, ki zdaj več ne morejo v tujo Padovo študirati, posebna pravna akademija v Primorju napravila. Koj za njim vstane slovenski posl. Črne ter predlaga, naj zbornica sklene, da je za Jugoslovane po Primorskem, Dalmaciji, na Kranjskem, Stajerskem, Koroškem i. t. d. jako potrebno, da se jim napravi vseučilišče. Oba predloga sta bila posebnoma odboroma izročena, ki naj nemudoma napravita dotično prošnjo na vlado, ter se je še sklenilo, da se koj v prihodnji seji dene ta reč na dnevni reč. Pri obeh so bili tudi ravno tisti poslanci podpisani.

Besednik.

Slovani — trpini!

(Spisal: D. Š.)

(Dalje)

Slovani so prav dobro vedeli, kje je Hrvaško, in niso ničesar porajali na velikodušnost gospoda žl. Rohav-a; z nekdanjostjo in prihodnjostjo vred, ktere ste se jim milostljivo pustile, hotli so tudi sedanjost imeti; privoščili so drugim življenje, pa tudi sami so hotli živeti, ne pa da bi hrana bili za mnogoglavno in mnogogoltno Nemčijo, in sklicali so slovanski shod. V Austriji se je ta shod od začetka rad videl; ko je pa začel resno delati za Slovane, nehale je to hvalno namigovanje in mižurkanje z očmi: začeli so se boji na ulicah, kakor v Krakovu in Levovu, in pokali so topovi kneza Windischgrätz-a.

Praga je padla, in nemški hegemoni so veselja vriskali. Gospod Wuttke je bil rado veseli pijan, da se vzhodnje meje tako krepko varujejo in branijo; in nemški parlament je poslal zahvalno pismo zvestemu vojščaku, knezu Windischgrätzu, na katero je on pozneje smodnikom in svincem tako rahločutno odgovoril, ko je Roberta Blum-a ustreliti dal.

Praga je padla, in Slovani so bili v strašni stiski. Preveč razkosani, preveč sta-

Proračun dež. zaloge se je potem po navetu dež. odbora sprejel, ravno tako tudi predlog dež. odbora, naj se za izdelanje vodnjaka v občini „Suta“ (?) pri hišnini in obrtnini 390% doklade naloži. Dalje je zbornica odobrila sklepe računov štipendijske in gospejne zaloge in zemljiško-odveznih zastankov od l. 1848. — Pritožba gorjanskega občinskega predstojništva zoper odločbo dež. obora glede vžitka občinskih pašnikov pri Ivanemgradu se je odboru za spremembo volitnega reda izročila. — Predlog za razvrstitev necesarskih cest in pa da bi se 2000 gld. za izdelovanje idrijske ceste dovolilo, izročil se je cestnemu odboru. — Slednjič je poslanec Fabiani predlagal, naj bi se zaradi ces. pisma na gr. Belcredija adresa napravila in vladi poslala. Tudi ta predlog pride koj v prihodnji seji na vrsto.

Istrijski. V seji 11. t. m. je najpred g. de Susani vprašal dež. odbor, kako je s prošnjo, naj bi se koprška gimnazija (Capo d' Istria) povišala v 2. red ter tedaj tudi profesorjem plača. Dr. Lion odgovori v imenu dež. odbora, da je omenjena prošnja prepozno vložena bila in da torej ni mogla redno in o pravem času rešena biti. Sporočilo o proračunu dež. zaloge za l. 1867 (poročevalec dr. Vidulić) se je po posameznih točkah odobraval. Da se zanjo potrebni denar dobi, naložil je zbor doklado: 9½% k neposrednim in 50% k posrednim davkom, vse tako, kakor je lani bilo. — Potem je prišla na vrsto vloga tržaške municije, naj dežela plača blizo 70.000 gld. (od l. 1853 do 1864) kot stroške za porodnice in najdenice v Trstu. Zbornica se je

rega suženjstva vajeni, premalo pripravljeni in oroženi, niso mogli upati, srečno se vojskovati zoper trojnega sovražnika. Podvreči so se morali, in podvrgli so se avstrijskemu cesarju. Upali so pri Avstriji največje pripomoči, ako pomagajo rešiti jo, ki je takrat tako revna in slaba bila. Mislili so si, ako se Avstrija res ustavno vladati začne, bodo gotovo Slovani večino imeli. Slovani bi potem ne postali avstrijsko — nemški, ampak Avstrija bi postala slovanska in take Avstrije je bilo Slovanom treba, da bi se branili zoper Nemčijo, Rusijo in Turčijo. In ko je Jelačić zavpil: „Ako bi Avstrije ne bilo, morala bi se ustanoviti!“ ni govoril sirovo in abotno, ampak prav politično. In s tem so se le stara izročila ponovila; zakaj že za časa ministra Meterniha se je slovanstvo naslanjalo na Avstrijo, da bi ga branila zoper krivične Madjare. Alije Meternih to upanje opravičeval? . . . Vse eno! zveza z Avstrijo je bila za Slovane edino rešilo! Kot zvesti Avstrijani so sedaj prišli Slovani v dunajski državni zbor; — toda šteli so se tamkaj, in tudi tukaj so našli, da jih je največje število. V imenu avstrijskega cesarja je tukaj zbiral Jelačić svoje Hrvate, — toda vendar je k njim govoril tudi kot Slovan, in prvokrat so avstrijski vojščaki slišali, da je on še nekaj več, kakor samo: „Kaiserlicher“ (cesarsk).

In ta slovanska politika menda ni tako slaba bila, ker so se je nemški hegemoni tako prestrašili, da so od svojih kurulskih stolov odskočili, in ker se je Madjarom ta-

pa zoper to tirjatev izrekla ter dokazala, da je nobena postava k temu povračilu ne veže in da je prav, če se tista zibelka pri tržaški bolnišnici enkrat za vselaj odpravi, da pa tudi dež. blagajnica ni v takem stanju, da bi mogla čez potrebo kaj izdajati. — O predlogu, naj se vlada naprosi, da bi kako postavu zastran ribštva na morju izdala, dokazoval je poreški škof dr. Dobrila dobro in točno, da ne pričakuje od tacih paragrafovanih zapoved, ki jih vladini teoretikarji brez kacega znanja djanskih pomer izdelujejo, nič prida, in zato naj bi se raji kaka druga pot nastopila, da bi vse početje kaj zdalo. Ker ni sam nobenega predloga nasvetoval in je tudi vladin zastopnik zboru prigovarjal, naj sam to reč v roke vzame, bo se najbrže tudi tako zgodilo. — Predlog o konkurenciji dež. zavoda pri cestah se je na zdatni govor g. posl. Rocco zavrgel. — 13. t. m. se je zbor s trikratnimi živoklici na cesarja sklenil.

Iz Grada. — i (Adresna debata — Konec.) Gospodu Mosdorferju, kteremu pa se ni nikakor videlo, da je tako hud možček, dozdeva se adresa še premalo ostrá, ker ne šiba dosti oktrojiranja sedanje vlade. Posebno se mu dopadajo kupčijske pogodbe, ktere hoče vlada z Francosko in Angleško skleniti, ker so jako ugodne, kar dokazuje iz nekega članka stare „Presse“, kterega se je na pamet naučil bil. Govor njegov je grozno dolgočasil zbornico, ki tudi ni kaj pazljivo slušala njegovih besed.

S tem je bila debata končana, in sedaj poprimo poročevalec Kaiserfeld za besedo. Oziraje se na nasledke nesrečne vojske, ne

ko mešalo, da so na vrata cerkve sv. Pavla potrkali. Toda leprazne besede jim je nemški parlament ponujal, slabe besede omilovanja, ki ravno tako ponižujejo tistega, ki jih sprejema, kakor tistega, ki jih daje; in Jelačić je silil zmiraj daleč naprej, . . . že je stal pri Blatnem jezeru in blizo Pešte; . . . zdaj so Madjari vrgli svoj zadnji atút — in s pomočjo nemškega radikalizma so finški aristokrati vžgali punt na Dunaju.

Ta punt ni ničesar blagega, ničesar resničnega v sebi imel; punt se je vzdignil v imenu svobode le zato, da bi Slovane podjarmil. „Dunajski punt“, pravi nek Francoz — „imel je pravičnost, resnico, zdravo človeško pamet, pravice narodov in politično vero celega roda zoper sebe“ — in Poljaki niso imeli ne dolžnosti ne pravice, „v avli“ biti.

Toda vi nemški hegemoni ste imeli pravico, vi ste imeli dolžnost, neogibno dolžnost tamkaj biti! Dunajčani in njih punt bili so meso od vašega mesa, kri od vaše krvi! Na Dunaju je bila Nemčija, tista pristna, resnična Nemčija, ktera v imenu sv. križa na križ pribija, ktera v imenu omike kazi in kviri, ktera v imenu svobode v sužnost spravlja in v železje kuje! Vas, samo vas je zdaj zadevalo, Dunaj braniti, — in ako ga niste branili, niste tega opustili niti zavoljo boljše sprevidnosti, niti zavoljo prevelike srčnosti!

(Konec pride.)

*) v učni dvorani na Dunaju.

zdi se mu zguba Beneškega tolika nesreča, ker upa, da bode zanaprej prijateljstvo med Avstrijo in laško vlado. Pa bolj mora žaliti Nemce, katerim se, kakor pravi, tudi on prišteva, vsaj če bi mu novejša geografija ne priznala te pravice — kot zvest in hvaležen posinjenec, *) da je Avstrija morala stopiti iz nemške zaveze. Pa on še ne obupa, ker zaupa na genija nemškega naroda. Tudi Nemcem mora biti dosti ležace na tem, da se ohrani Avstrija; kajti po njenem propadu lahko bi prišli med dva vojaška velikan, ktera bi jih pohrustala. Prvo mesto in vodstvo nad vse druge narode gre v Avstriji Nemcem, ne le zaradi moči omike, bogastva in delavnosti, ampak tudi zaradi veličastnosti naroda in posebno jezika, vendar noče, da bi se tlačili drugi narodi. **) Ako bi se pa ne storilo, kar želijo, veselili bi se Nemci, če propade država, kajti v tem bi se znebili sničastih podplatov, kateri njih prosto gibanje ovirajo.

Prva pogodba, da se ohrani država je mir z Ogrsko, kateri se mora kakor koli doseči. Da se Avstrija ko ustavna država ohrani, treba je pred vsem ožegadržavnega zbora takraj Litave in deželnega zbora za dežele ogrske krone unkraj Litave. Kajti širji državni zbor bi le imel samo narodne stranke, s katerimi bi vlada lahko napravila, kar bi jej bilo drago. —

Adresa se je z veliko večino „en bloc“ sprejela. Herman in Razlag še zahtevata opiraje se na §. 39 opravičnega redovnika, da naj se zaznamova v zapisnik, da ne pristopita k zborovemu sklepu.

(8. seja.) V imenu deželnega odbora odgovarja dr. Stremayr Hermanu in Razlagu na njuno interpelacijo. Deželni zbor je sicer nabiral gradivo za preuredbo volilnega reda za deželni zbor, ter ga oddal dotičnemu odboru, da bode pa svoje mnenje še le povedal, kadar bodo okrajna zastopništva o tej reči svoje misli izrekla. ***)

Prof. Hlubek podpira svoj predlog, naj se izvoli poseben odsek, ki bode presrečeval postav v povzdigo živinoreje.

Dr. Stremayr poročuje v imenu dotičnega odbora o osnovi posilne delavšnice.

G. Herman se čudi, da poročuje deželni odbornik v imenu odseka, ki se je izvolil, da pretresuje predloge deželnega odbora in da se je v ta odsek volilo več odbornikov, tako da je deželni odbor v istej reči sodnik in stranka. Pri tej priliki je grajal tudi to, da je v deželnem zboru neka stranka, ktera zmiraj določuje, kdo se sme voliti v kakšen odbor kar je zbornico jako razjarilo. Nadaljeval je svoj govor reče, da ne more priznati tolike potrebe in hasnatega zavoda, da naj se bolj skrbi za učilnice, ker ravno zaradi njih pomanjkljivosti treba je posilnih delavšnic.

Postava se je sprejela z majhnimi spremembami. Živahna debata se je vnela samo pri §. 5, po katerem ni treba dovoljenja občine, da se sme kdo spraviti v to delavšnico, in pri §. 8, ki naklada občinam in eventualno okrajnim zastopstvom dolžnost plačevati za svoje medobčinske zavarovanje v delavšnici. Po predlogu g. Lohningerja spustila so se okrajna zastopstva iz postave. Ravno tako se je tudi sprejela postava o volilnem redu za graško mesto skorej brez ugovorov.

Iz Gradenca. Kakorkoli se oberne govor na polajšanje ali poboljšanje stanja slovenskih prebivalcev, imajo že dvom in izreke

v ustih oni vitezi, katerim še zmirom mogočna Nemčija po glavi roji in katerim je več mar za zvezo z neavstrijskimi Nemci, zdanjimi protivniki naše države, nego za trdno zvezo avstrijskih narodov, več za hegemonijo nego za razvitek in pospeševanje notranjega blagostanja. Sram naj jih bode, da se bojé slovenske konkurencije v takem zboru, v katerem Slovenci nikdar ne morejo imeti večine. In ta bojazen se je sijajno spet pokazala pri zadnji seji 14. t. m. Sporočevalo se je namreč o prestrojitvi §. 12 in 14 volitvenega reda. G. dr. Razlag je jasno dokazal, kako krivična je razdelitev v volitvenem redu Slovincem, pri katerih pride na 33.000 duš le en poslanec, medtem ko na čisto nemškem zgornjem Štajerskem na 17.000, in v srednjem Štajerskem na 23.000 duš že en poslanec pride. Zoper tako sijajne dokaze se ve da nimajo drugih besed nego predsodke in prazne kvante. Tako je moral tudi g. dr. Rechbauer pripoznati, da je jako treba preuredbe, pa za zdaj se ne da spremeniti, češ, ker bi vlada premembe ne poterjila!! On je menda pozabil, da zdanji minister ni Schmerling, ki je ta volitveni red oktovál; timveč se da iz njegovih besed soditi, kakor da bi vlada htela tako pravične želje izpolnjevati. Še dr. Mulley je danes podpiral g. Razlagov predlog ter je povdarjal, kake težave se kažejo volilcem, ki morajo od Žolcpaških planin in hervaške meje k volitvam v Celje potovati. Kakor navadno je Razlagov predlog tudi danes najbolj podpiral naš neustrašljivi poslanec g. Herman v krepkih besedah, v kojih je dež. odbor grajal, da še dozda ni prevdaril in svetu naznanil statističnih razmer in iz tega vira tekoče potrebe, da se kaj prenaredi, če ravno se mu je že v 3. seji dalo to povelje. In s čim se odbor zagovarja? S praznimi besedami. A oni dobro vemo, za katerim grmom zajec tiči! Pa s tem si nasprotniki naši le sami sebi škodujejo, ker nas silijo po drugi poti pravice iskati. Da pa to manj v oči bije, tajé, da se bode smel dež. zbor o državopravnih prashanjih razgovarjati; zato mislijo, da ni tako neobhodno treba izrekovanja javnega mnenja, ker dež. zbori samo malo važne stvari obravnujejo. Tudi se čudimo, kako nedosledno nekteri gospodje počenjajo, postavim g. dr. Fleckh, kojemu je g. Herman dokazal, da je letos v tem odboru čisto nasprotno govoril nego lani, ko je sam rekel, da je angleška ustava posebno zategavoljo tako dobra, ker se pogreški, kakor hitro se zapazijo, naglo odpravijo. Da pa Slovincem nikakor ne zraste greben, ne sme obveljati g. Razlagov predlog, namreč da se ta stvar še enkrat izroči odboru, naj ga natančneje pretresa. To niso moje misli, ampak izustil jih je eden od protivnikov in imam za to priče. Obveljal je tedaj odborov predlog, namreč da se preuredita §. 12 in 14 tako, da bodo po večih mestih imeli tud oni v 3. razredu glasove, ki 15 gld., in po manjših mestih, ki 10 gld. plačujejo neposrednega davka, in da v občinah, kjer ni treh razredov, tudi prvi dve tretjini po stopinjah davka glasujejo, da se imajo tem volilcem še pridružiti častni udje, meščanski in občinski, in h koncu, da se naprosi vlada, da ostane pravica nasvetovati preuredbe še za prihodnjo dobo pod enakim pogojem. — Razun teh predmetov se je tudi sporočevalo o vodnej pravici. Pri tej stvari je pa vendar obveljal g. Waserjev predlog, da se še enkrat odboru v natančnejši prevdarek izroči.

Iz Prage. — n. (Adresna debata.) [Dalje]. Ko se je zopet en Nemec bil znosil nad sedanjim ministerstvom in končal hvalospev ustavi februarjevi, vzdigne se poslanec Zeithammer.

Iz krepkega in krasnega njegovega govora, ki je budil pri privržencih in nasprotnikih enako senzacijo, povzamemo to-le:

Kdor le za ped deleč pred sebe vidi, priznal bo, da mir, sklenjen v Pragi, ne more biti stanovit. Le presilno se vriva

vsakemu rodoljubi prepričanje, da klopčič evropskih homatiij še ni izmotan in da je Avstrija zavoljo svoje zemljepisne lege in svoje obstave v nevarnosti, da bo v svojo škodo potegnjena v ta vertinec. Obdana od treh velikih držav, ki nimajo nobenega dobička od njenega obstanka in izmed kojih ste dve jo ravnokar z orožjem napadle in tretja žugaje opazuje vse njeno delanje in nehanje — meji tikoma na starosti in slabosti bolno turško cesarstvo, kojega vedno množecha se slabost oznanjuje novo dobo, tako imenitno in strašno, da se je zbojé največi politikarji sedanjega časa in pri kateri Avstrija ne bode mogla samo gledati se založenima rokama.

Pa v tacih vnanjih pomerah je Avstrija znotraj tako zmedena in razvetrana, da nam državna zgodovina ve povedati le malo enacih izgledov. Politične, socijalne in narodnogospodarstvene razmere države — vse so zelo zelo bolne, izviri bolezní se pa vedno še množijo. Očitno se že govori o razpadu Avstrije, slišati je žalibog tacih besed že tudi od narodnih zastopnikov v očitnih zborih in zunaj se je govorilo in se še govori, kako se bodo sosedje delili z bogatim plenom.

Pri tacih pomerah nastopa na prvo mesto prepričanje: „Domovina je v nevarnosti“, v nevarnosti je njen obstanek. V tacih razmerah vidi zastopništvo Ceskega kraljestva državo, ko mu je po časih, polnih strašnih nasledkov, prvokrat dana priložnost obrniti se k svojemu vladarju ter čutila naroda izreči.

V tako resnobnih trenutkih je pa po mojem mnenju malo pomagano, ako le pregrene prejšnjih časov svetu odkrijamo. Ni čas prepirati se o tem, kar je minulo, ko gre za obstanek Avstrije. Tu treba rešivnega djanja, skrbi za prihodnost. Tudi zastopniki českega naroda bi se imeli marsikaj pritožiti. Zgodovina tega naroda je zgodovina trpljenja. Tudi mi imamo vzrokov dovolj pritoževati se čez sedanjo vlado, ki po našem prepričanju pogojev obstanka in moči države še zdaj ne uznava. Drugod se opira ministerstvo na stranke, naše pa zavrguje stranko, pri kateri bi si lahko pridobilo simpatije in misli naposled, da je najbolje, na nobeno stranko se ne opirati.

Toda v tožbah in presojah ni rešilnega djanja, ampak v resnobnem premišljevanji, kaj bi državo ohranilo in jo pripeljalo k njenemu poklicu. Ena zvezda nam pred vsem sveti na tej temotni poti: Vera v potrebo Avstrije! Večna previdnost jo tu združila narode, ki bi, premajhni po številu in obdani z mogočnimi narodi, ne mogli živeti v državni samostojnosti. — Toda to so narodje zmožni in silni bogati se zgodovinskimi spomini iz časov, ko so že bili v avstrijski državni zvezi. Uničite te narode in potem še le boste zamogli pogubiti njih spomin! Vera v to potrebo, da obstane Avstrije, ima še le tam svojo mejo, kjer Avstrija svojega poklica: „biti močna bramba za vse narode v različnem, enakopravnem razvoju“ — ne spolni.

Česko ljudstvo zlasti je zelo avstrijsko, česko ljudstvo noče biti prusko, in ko bi ga še s tako vabilnimi razglasi „slavnemu kraljestvu českemu“ lovili: Ono hoče biti avstrijsko, noče pa zategadel iznebiti se narodnih in pravičnih pogojev svojega obstoja. Dežele česke krone so pripravljene prepustiti ko splošne zadeve državi to, kar tirja edinost in mogočnost Avstrije — toda le samo to. Za to se držimo oktobrove diplome, za to smo proti nasilni centralizaciji.

Še bolj odločno pa smo proti kakoršni koli dualistični razdelitvi Avstrije. Bil bi dvalizem grob monarhije, grob za pravice naše krone, grob nasega naroda! Nam ni mar, da bi spodbijali zgodovinsko opravičene tirjatve Ogrskega, toda te tirjatve so omenjene s pogoji obstoja vsкупne države

*) Varuj se mati germanija takih posinjencev, katerim je več mar za tvojo dedščino, kakor za tvojo slavo! Pis.

**) Ne vem, ali razumé Kaiserfeld svojih besed; vsaj drugi jih ne morejo. Vodstvo brez tlačenja! Ali mar misli, da bode drugi narodi kar na krožniku prinesli Nemcem svojo svobodo? Pis.

***) Kakor je videti, okrajna zastopstva nimajo drugega namena, kakor da se zaradi njih pravične zahteve Slovincem odlagajo, morda — ad calendas graecas ali do svetega „Nikoli“.

in s krvjó zapečatenimi pravicami trojedine kraljevine.

Mi sprejmemo z zadovoljnostjo zatrditev ogrskih državnikov, da Ogrsko ne misli pravic in političnih razmer neogrskih dežel prejedicevati. Mi se bomo sklicevali na te besede in izrečemo le še prepričanje, da vkljub veliki važnosti, ki jo imajo ogrske zadeve, vendar niso, ako so te uravnane, še uravnane zadeve Avstrije.

To porazumljenje je po našem prepričanju mogoče le na poti v septembrovem manifestu zaznamovanem. Druge poti, poti, na kateri bi dežele česke krone kot take bile kontumacirane ali zvržene v nekako Cislitavijo, ne poznamo mi, ne pozna česko državno pravo, ne pozna Avstrija. To je izdelek neke stranke, ki premagana v svojih hegemonističnih prizadevanjih se je umeknila na večjo polovico. Ta stranka govori o „ustavni poti“, ko tirja, da se snidejo zastopniki Predlitave. Kje je ta pravica, kje je ta ustavnost? V oktobrovej diplomiji je ni, v februarjevih patentih tudi ne, ona je samo v njih želji! Ali ta stranka je pozabila, da sama za se ne zastopa Avstrije. Ona je pozabila na česko krono, na Galicijo, na jugoslovanske dežele. Iz Beča nam doni odmev divjih političnih orgij; vedejo se tam, kakor da bi ondi govorili avstrijski narodje. Kdo je dal dolnje-avstrijskim poslancem pravico, govoriti v imenu tistih, ki iščejo vse kaj drugega. Čem dalje, tem bolj očito bo to. Adrese ravno najveljavnejših deželnih zborov bodo pričale o tem in vzemite od nas še kletev volilnih redov februarnega patenta in slišali boste še bolj razločne in odločne besede.

Jaz ne mislim nikakor, da je duh in misel, kakoršno podaja vlada v september-skem manifestu, prava; ali podkladni principi ali pravila so edini pravi in za to se jih mi držimo ne gledé na ministre in njihove razlage. Toda vse nesreče razpustitvi državne zbornice pripisovati, to je brez vspeha. Naj bi vsaj gospodje, ki tako mislijo, šli v se in se poprašali, ali niso že ona štiri leta se in smerling-Plenerjevega gospodarstva in njih sodelovanja položila semena, iz kterega je moralo vse to izkaliti?

In pomislimo tudi, kake nasledke pak bi imelo, ko bi seto dalo izpeljati, kar si želi adresa menjščine. Jaz ne vem, ali je bil poslednji državni zbor širji, ozkoširji, ali oži; tega pa vas smem zagotoviti, da bi bil zdaj sklicani državni zbor najožji. Niti nas, niti Poljakov bi tam ne videli. — Ker tedaj adresa večine vse glavne pogoje obsega, povdarja potrebo, da obstaja mila nam domovina Avstrija in njena celota, povdarja državnopravni položaj Českega in česke krone in porazumljenje vseh narodov — zatorej bodem glasoval za njo. Ideja Avstrije in moja domovina mi veljajo več, nego da bi mogel pritrditi novi, nevarni in morebiti poslednji poskušnji. Avstrija ali bo stala utrjena na enakopravnem obstoji vseh narodov, ali pa je ne bo več!

Avstrijsko cesarstvo.

Na Dunaju 17. dec. (Ogrska adresa. Česka deputacija pri cesarju.) „Hungaria locuta est“, to je: Ogrska je govorila, misli si je maksikdo, ko je oslovila novo adreso ogrskega zbora bral. Je pa res tudi zelo važna ta adresa, ki se bo gotovo od deželnega zbora „en bloc“ sprejela in potem cesarju poslala. Jedro cele adrese sem že predzadnjič omenil, ostaja mi torej še povedati, kako so jo takraj Litave sprejeli. Dvalistični in madjaronski listi nimajo dosti hvalnih besed in hočejo celi madžarski kar v nebesa povišati; vsi so polni hvale in hvale izvrstnemu narodnjaku in politiku Deaku. Drugači pa sodijo centralistični in federalistični listi; prvi se jezé, da Ogrji kar nič od ljubljene februarnega patenta vedeti nočejo, drugi — federalisti —

pa, da Ogrji tako meni nič tebi nič vsa narodna prava teptajo in Avstrijo s celo močjo k prepadu silijo. Federalistični listi se ne morejo zadosti čuditi, da ravno Madjari, kterih je vendar komaj nekaj čez 4 milijone, tako silovito in termoglavno zahtevajo svojo nikdar v resnici izpeljano ustavo, ktera mora Avstrijo ob vse djati, in kaj potem Madjare čaka, je očitvidno. Oni morajo enej ali drugej velevlasti pripasti, in djano je po njih narodnosti! Pa to naše madjarske političarje malo briga, da si le v svojem zahtevanju dosledni ostanejo, magari če se tudi hiša nad njih glavami razruši — to jim je vse eno! Skoraj bi rekel, da za Avstrijo ni zdravila več, pa upati hočemo, da se bode hiša še otela, ako lih že rudeči petelin okoli in okoli šviga. Mi Slovani ne bomo ničesar krivi, naše geslo je zmajrj bilo: Edina, mogočna Avstrija z enakopravnimi narodi, in če se vse proti nam zakolne in zaroti, — mi ne moremo vsega varovati; pa naj pride, kar hoče; prihodnost je naša!

Pretečeno saboto je bila deputacija českega zbora pri avdijencciji pri cesarju in je izročila adreso českega zbora. Cesar je poslanec prav prijazno sprejel in na odgovor deželnega maršala grofa Nostica (nemški) in njegovega namestnika župana Belskega (česki) odgovoril, da bode njegova skrb, rane, ki jih je ljuta vojska bila vsekala, celiti in se zahvaljuje, da tudi dežela to spoznava. Nadaljeval je cesar česki dalje, da je z obnašanjem českega zbora jako zadovoljen in da upa, da ga bode česki zbor z veseljem, podpiral, svoje narode potolažiti. Cesar se je še razgovarjal z vsakim posebej o raznih zadevah, in zadovoljno se je podala deputacija od cesarja k ministru Belcrediju.

Slovenske dežele.

Iz Celovca. (Lepa prošnja) O novem letu, kjer se naročba ponavlja, so vredniki kaj nadležni: vabijo in prosijo, naj bi si ljudje časnikov pridno in obilno naročali. „Slovenec“ je že in bode še prosil za se; danes pa le prosi za nekoga drugega. Vsak količkaj spreviden človek mora poznati, da nam je na Dunaju, kjer stolujejo najviše naše oblasti, kaj živo treba časnika, ki nam zagovarja in brani naše pravice v nemškem jeziku. In hvala Bogu! imamo ga in sicer tako moškega in izvrstnega, da si ga boljšega želeti ne moremo. Ta prepotrebni časnik je „Zukunft“, kterega smo že večkrat ljubim Slovincem priporočali. Nemcev je v Avstriji komaj 8 milijonov, nas Slovanov pa je najmanj 17 milijonov, in glejte! nemški časniki štejejo na Dunaju po 15, 20, 30 tisoč naročnikov; naši časniki, pisani tudi v nemškem jeziku, štejejo jih pa komaj 1 — 2 tisoč! Koliko je med denarjem, ki gre na nemške, nam sovražne, nas Slovine zasramovalne in zatiralne časnike tudi takega, ki so ga pridale slovenske glave in roke! To je prava neumnost, velika krivica in strašna nesreča: Glasnikov slovanskih je premalo in kar jih je, ne vpijejo dosti glasno, nimajo dosti podpore od svojih ljudi. —

Novo leto je in naročali si bote tudi vi Slovenci spet novih časnikov, — oh! bodite vendar pametni in pravični, bodite zvesti svoji materi! Pustite, za božjo voljo, pustite časnike ptuje in sovražne, pa podpirajte domače in nam prijazne!

Prav v serce nas je zabolelo, ko smo za gotovo zvedeli, da izverstni naš časnik „Zukunft“ še toliko naročnikov nima, da bi vsaj škoda ne bilo. Nesreča, škoda in sramota bi bila za nas Slovine, ako bi edini naš časnik na Dunaju spet moral zamreti zavoljo prepiche podpore od 17 milijonov Slovanov! Poskusite torej vsaj za eno čertletje, saj velja le 4., za mesec pa 1 gld. 40 kr. „Zukunft“ donša vse, kar donšajo časniki, ki veljajo 18 — 24 gld. in ki imajo

za nas Slovine le debele, lažnjive, sirove in krivične besede. Ne jemljite nam za zlo, da vam, ljubi Slovenci! tako živo in krepko priporočamo „Zukunft“; bojimo se, da nam edini naš časnik na Dunaju ne pogine. Po novem letu ima „Zukunft“ pripravljenih kaj imenitnih sestavkov: „Studien über die polnische Frage“, „offene Sendschreiben eines südslavischen Patrioten an Freyherrn v. Beust“, „über die Nationalitätenfrage“, „izvirne dopise iz vseh, tudi celo iz jutrovnih dežel“, zraven pa tudi mikavne reči v tejletonu in novice o gospodarstvenih, kupčijskih in obertniških zadevah. Gotovo prebogati so predali, in prežlahtno je blago, — zatorej kupujte!

Iz Ptujja. (G. d. r. Avg. Čuček t.) V torek 11. t. m. ob 11ih po noči je gospod dr. Avg. Čuček, ravnatelj tukajšne čitalnice, po kratki boleznj umrl. V sredo popoldne je bil sijajno pokopan. Prišli so k pogrebu iz vseh bližnjih krajev znanci in prijatelji, kakor iz Maribora g. ravnatelj prof. Šuman in z njim cela deputacija, tudi nekaj gospodov iz slovenske Bistrice, nadalje domorodni gospodje duhovniki.

Prečestiti ptujski gospod proš in 12 duhovnikov se je vdeležilo spreveda in spremilo svojega soseda in 16 gospodov čitalničnih udov je svetilo. Spremil je rajnega na pokopališče celi odbor tukajšne čitalnice, potem Mariborska in Bistriška deputacija, odbor tukajšnega mesta in neizmerno veliko ljudstva iz mesta in dežele. Ko rajnega v črni grob položé, zadoné glasevi 25 slovenskih pevcev in milo pojo žalostno pesem na grobu skazovaje tako ravnatelju zadnjo čast. Tudi nemški pevci so zapeli nagrobnico in tako očitno zasluge rajnega pred svetom ocenili. Malo jih je bilo nazočih, ki bi ne bili solz točili za rajnim.

Po dovršenem pokopu so se čitalnični udje, deputacije in gospodje duhovniki v sobah čitalničnih zbrali, kjer se je med drugimi sklenilo, rajnemu spominek ob letu postaviti.

Zgubila je tukajšna čitalnica enega od svojih ustanoviteljev, preskrbnega ravnatelja, zgubil je narod slovenski iskrenega branitelja in domorodca. — Večna mu pametka!

Odbor podpisani, cenijoč zasluge umrlega, izrazi pri tej priliki gospodom duhovnikom, gosp. prof. Šumanu, deputacijama iz Maribora in iz slov. Bistrice, mestnemu odboru, slovenskim in nemškim pevceem, čitalničnim udom in celemu občinstvu svojo preserčno zahvalo!

Odbor čitalnice v Ptujju.

Pri Celju. — n. („Slovenec“ n. p. ake (?); — nov časopis; — Celjani in Jezuiti; — „N. fr. Pr.“) Poznamo nekaj gospodov (Mi tudi. Vred.), kteri sicer niso ravno tvoji nasprotniki, ljubi „Slov.“, ki pa vendar na tebi neko napako opazujejo. Ali pa veste, ktera je ta napaka? Pravijo, da si preveč odkritosrčen, da pread resnico govoriš, ktera jim se ve da v oči bode, da vsako reč pri pravem imenu primeš in obznaniš. — To smo ti hoteli povedati, da se veš po tem ravnati.

Ob novem letu se bode nemška literatura zopet nekoliko pomnožila. Začel bo namreč tukaj — v slovenskem (?) Celju! — nemški časopis — tednik izhajati. Kaj da bo prav za prav njegov namen, tega še nismo prav zvedeti mogli; pa kaj bo drugega, kot „zur Bildung und Aufklärung des Volkes“? Ne moremo tedaj tudi še ničesar o tem listu soditi. Mi Slovenci pa le pustimo te časnike, in podpirajmo svoje — slovenske, kterih imamo v Ljubljani, Celovcu in še drugod, da ti našinci veselo napredujejo.

Sovraštvo zoper Jezuite se je zdaj tudi v Celju očitno pokazalo. Kajti celjski poslanec g. Mulej (!) je o tej reči neko peticijo celjske občine deželnemu zboru izročil, ki se je pa vendar pod mizo vrgla. — Bog vé, kaj še ne bodo Celjani vsega počeli!

Še nekaj! Že pred nekaj časom je ljubeznjiva „N. fr. Pr.“ o nekdanjem „zajčevškem“ samostanu (pri Konjicah blizo Celja) nekaj prinesla. Popis je sicer prav lep in še v dobrem duhu pisan. Ali kakšne misli da imajo taki vitezi, kakor vredniki „N. fr. Pr.“ itd. o Slovencih, se zopet lahko iz tega sestavka razvidi. Kdo se ne bo precej k prvim besedam, s katerimi se omenjeni članek začel, smejal: „Prvi samostan na nemški zemlji je dal sezidati Otokar VI. pri Konjicah“ itd. — Pozneje se pa o „windische Bauern“ bere, ki so iz okolice proti samostanu privihrali. Ja, od kod so pa prišli tisti „windische Bauern“, če je samostan „auf deutschen Boden“ sezidan bil? Menda iz važe „Utopije“? — Pisatelj omenjenega članka g. Wolf, ki je, kakor pravi, bil sam šel ogledovat podrtijo tega samostana, bi se bil vendar lahko na celi poti od Poličan do Konjice prepričal, da to ni bil nikoli „deutscher Boden“, in menda tudi nikoli ne bode! Sapienti sat!

Iz Ljubljane m. dec. —r— (Kranjska hranilnica in deželni zbor; dobra plača za pičle vednosti). Reč sila imenitna za naše družinsko življenje in narodno gospodarstvo je prišla v dogovor v našem deželnem zboru 23. novembra. Ljubljanski župan dr. E. H. Costa je poprašal deželno vlado, ali hoče poterditi nova pravila, ktera je na novo izdelala kranjska hranilnica, ktera pa so naravnost navskriž dvornemu dekretu 26. septembra 1846 st. 29.304. In na dalje, ker je hranilnica edini denarni zavod, tedaj za kranjsko deželo silo imenitna naprava, — ali hoče slavna vlada v nasvet predložiti deželnemu zboru na novo izdelana pravila? Gospod Dr. E. H. Costa, podpiraje to svoje prašanje, omenja dalje, da je deželna vlada zavezana, naj skerbi za korist vložnikov, ker sami s svojim denarjem ne gospodarijo, ter varuje vložnike škode, ko bi ravnateljstvo slabo hotlo gospodariti ter postopati pravilom nasproti, da se tu ne primeri, kakor se je zgodilo v najnovejši dobi pri zavarovalni družbi „Nuova società commerciale“ in pri hranilnici v Milanu. Vlada pa je toliko več dolžna pokazati svojo veljavo kranjski hranilnici, ker so njeni ravnatelji že več let pravilom tedaj tudi postavam nasproti ravnali, in so sami za se 30.000 gld. na posode vzeli, dasiravno se §. 12 še sedaj veljavnih pravil določno takole glasi:

„Osebe, ktere so postavljene za gospodarjenje pri hranilnici, tedaj tudi družbini udje, ako se gospodarstva ali oskerbništva udeležujejo, nimajo deležev iz koristi hranilničnih denarjev in ne smejo nikdar dolžniki biti temu zavodu“. — Na to vprašanje je obljubil dež. poglavar v kratkem dati odgovor.

Vse nastavlja ušesa kaj bo vlada odgovorila. Vendar mora vsak stermeti, zakaj da vladini zastopniki, ki so vselej pričujoči pri vesoljni seji, dosihmal še niso besedice čerhnili, ako je ravnateljstvo postavam nasproti ravnalo, dasiravno ti gospodje pri drugih družtvih (n. p. pri zavodu v pomoč rokodelcem in obertnikom) jezika ne deržijo za zobmi in radi ugovarjajo! Ali mar tem gospodom pogled jemlje veliko premoženje tega zavoda, s katerim njegovi ravnatelji, ki se sami volijo, samovoljno gospodarijo? Ali je morda vzrok temu ravnanju to, da prekanjeno ravnateljstvo izvoli vselej za pokrovitelja vladajočega deželnega poglavarja?

Sploh se tudi graja ravnateljstvo, ker je v najnovejšem času svojim uradnikom plačo povišalo in število uradnikov pomnožilo. Sedanji ravnatelj pri tem zavodu, poprej nižji uradnik pri c. k. davkariji, dobiva plačilo 2400 gld. a. v. in prosto stanovanje, tedaj več nego deželni glavar na Kranjskem ali pa župan ljubljanskega mesta. Ravno tako je plač tudi drugim uradnikom, od katerih se

ne tirja kakošna posebna vednost, njihova plača zvišana za tretjino. Slavna vlada ima tudi po §. 27 „regulativa“ na to gledati, da niso stroški za uradovanje pri hranilnici primerno preveliki, tedaj bi bila tudi njena dolžnost ugovarjati samovoljnemu postopanju gospoda ravnatelja. Sicer se pa nadjamo, da se bo kmalo pokazalo, kako je s kranjsko hranilnico ali prav za prav z ljubljansko kaso, ker ljudje so sploh te misli, da vlada dalje ne bo pripuščala, da bi se zanaprej ravnalo pravilom nasproti, tedaj tudi ne odobrila novih pravil. Sedanji ravnatelj pri hranilnici, ker vse sploh graja njih postopanje, sklenili so menda, da se vsi in corpore odpovedó tej časti. Ne bo napačno!

Ptuje dežele.

Angleška. Ondotna vlada ima zdaj tudi dosti križev. Doma se na vso moč poteza ljudstvo za preuredbo volilnega reda za parlament, kar za zdanjo konservativno vlado ni majhna zadrega; od zunaj pa žugajo „Fenijanci“ in Amerikanci, pa tudi na Jutrovem se ne godi vse tako, da bi vlada mirno počivati mogla. Govori se zelo o zvezi Francoske z Angleško, Avstrijo in Italijo zoper Ruse in njih zaveznike, če se kak večji ogenj na Turškem kje vname. — „Times“ je odsvetovala Avstriji Ogrom 1848 letno ustavo podeliti. Dobrih svetov se res ne manjka!

Italija. Novi posrednik Tonello je že potoval v Rim. Pooblaščen je dovoliti papeževi vladi, kar je koli mogoče, in delati v tem smislu, kakor francoski general Fleury, ki se v opravkih cesarja Napoleona že delji časa na Laškem mudi. Italijanska vlada je volje, škofov ne siliti k prisegi in tudi ne več pregledovati in potrjevati pastirskih in družih cerkvenih listov; nadalje je volje odreči se želji in sklepu državnega zbora, po katerem naj bi bil Rim stolno mesto italijanskega kraljestva, Rimljani naj bi pa postali državljani tega kraljestva, vendar tako, da bi záse in nekako neutralni bili. — Ali bo pa to tudi obveljalo, kdo ve? — 15. t. m. se je italijanski drž. zbor slovesno odprl.

Pruska. Hanoveranci nočejo nič s prusko vlado zadovoljni biti. Bismark jim žuga z obsednim stanom. — Kupčijska pogodba z Avstrijo se bo kmalo sklenila in upati je, da se bodo pri mnogih rečeh kake polajšave vpeljale. Skoraj se začno posvetovanja o zvezni ustavi.

Turčija. Na otok Kandijo prihaja po nekterih sporočilih tudi veliko tujcev, zlasti Garibaldincev, da bi kristjanom v boju zoper Turke pomagali. Turčija je tedaj v strašnih zadregah, posebno ker je Srbija zdaj tako močno in odločno na noge stopila. — Z ustavo pa menda ne bo nič, češ, da je preveč svobodna (!) in nevarna.

Francoska. Cesarica gre med 19. in 20. t. m. v Rim. Ministerstvo je bilo neki zoper to romanje, ker ne ve, kaj bi zdaj počelo. (Jim bo že Napoleon povedal). — Francozi so menda kaj nezadovoljni in od dne do dne nemirniši.

Razne novice.

* Sliši se, da je ljubljanski škof ves svetozor z gorenske gore „Stola“, delo koroškega malarja Pernharta, za 4000 gld. kupil.

* Viteški križ Franc-Jozefovega reda so med drugimi dobili tudi slov. rodoljubi, in sicer v Ljubljani: dr. Janez Bleiweis, dr. Costa; na Goriškem: g. Winkler, dr. Tonkli, dr. Doljak, Baron Anton Zois je dobil križ železne krone III. reda.

* V državnem zboru v „Vancovers Island-u“ govoril je oni dan nek poslanec celih 17 ur o enej in istej zadevi. — Res čuden mož! Pri nas bi ga k večjemu kak madjarski „tiger“ pri enej ali drugej priliki posnemati utegnil!

* Neko ameriansko društvo bode zdaj velikansko barko napravilo. Le-ta bode namreč 380 čevljev dolga in 50 č. široka. Imela bode tudi 16 peči in tako velik kotel, da bode v njem 22 ljudi prostor imelo. Imenovala pa se bo „Great Republic“.

* Italijo stane letošnja vojska ne manj ko 550 milijonov!

* Severoamerianska vlada je poslala oni dan po morskem telegrafu do zdaj največo depešo (pismo) iz Amerike v Evropo in sicer v Pariz. Imela je namreč 4000 besedi in potrebovala 10 ur, da se je razposlala. Za to pa se je plačalo 2000 £ šterlingov. To res ni kar si bodi!

Račun dohodkov in stroškov za Slomšekov spominek.

Skupnina prejšnjega računa 2419 gld. 28 kr., dva cesarska zlata, 3 1/2 križ. tol. in 8 dvajsetic. — Dalje so darovali sledeči gospodje: Zbirka „Zgodnje Danice“ znaša 51 gld. 30 kr., en ces. zlat, 1 križast in 2 druga tolarja. Velcel Anton, kmet, 1 gld. Čolnik posestnik, oba v Drvanji, Podreka Franc župnik v Solkanu, Hrast Janez dr. in profesor bogoslovja v Gorici, Ukmar Anton vikar v kanalski Idriji, vsak 2 gld. V. Č. O. O. J. V. T. H. S. na Kostanjevici pri Gorici 3 gld., Kumar Janez župnik pri sv. Ignaciju, Legiša Andrej stolni vikar, oba v Gorici, vsak 1 fl. — Nekteri člani slov. čitalnice v Ajdovščini 6 gld. Kukovec J. kaplan pri sv. Jurju na Ščavnici 5 fl. Slavičeva Katreja 1 gld. Spindlarjeva Marija, Imerje-hova Katreja, vsaka 50 kr., vse tri pri sv. Križu nad Ljutomerom. Pivec Gregor župnik pri sv. Mihalu, Lipold Janez župan v Mozirju vsak 5 gld. Florijančič Antonija na Brdcih, Mozirska šola z učiteljem po 2 gld. Kakor M. 1 gld. 20 kr. Višek M. trgovec, Cesar And. podobar, Goričar Jož. usnjar, Humar J. trgovec, vsi v Mozirju Mlinar Ana posestnica v Ljubji, vsak 1 gld. Stular Janez, Končnik Janez, Vrankovič Liza, vsak 50 kr. Tratnik Anica posestnica 30 kr. vsi v Mozirji. Marinka Juri župnik v Dobju 5 gld. Člani Mariborske čitalnice 10 gld. 90 kr. Skupnina vseh dohodkov. 2535 gld. 48 kr. Za poštino smo potrošili 16. kr., tedaj še ostaja čistih duhodkov meseca novembra 2535 gld. 32 kr., 3 cesarski zlati, 4 1/2 križ. in dva druga tolarja in 8 dvajsetic.

V Mariboru 1. decembra 1866.

Matija Prelog,
denarničar.

Dunajska borsa 19. decembra 1866.

5% metalike	57.90
5% nacional	66.90
1860 derž. posoj	81.30
Bankine akcije	714.—
Kreditne „	151.90
London	132.15
Novi zlati	6.26
Srebro	131.50

Odperta listnica.

Gosp. → na Dunaju: Ta prememba ničesar ne pomenja, vse ostane pri starem; — gosp. J. P. V. Nedelji: Je pomota; pošljemo, kar imamo in nekaj starih listov; zanaprej pa pojde vse v red. Ravno to velja tudi gosp. H. F. boga, v Gorici.